

منطق جدید، دوره بختگی منطق است / بر منطق قدیم توقف نکنیم

اسدالله فلاحی گفت: منطق جدید در واقع ادامه و رشد یافته منطق قدیم است و چیزی متعارض و متضاد آن نیست، ولی منطق قدیم دوره نارس و نپختگی منطق و منطق جدید دوره بختگی منطق است.

اسدالله فلاحی گفت: منطق جدید در واقع ادامه و رشد یافته منطق قدیم است و چیزی متعارض و متضاد آن نیست، ولی منطق قدیم دوره نارس و نپختگی منطق و منطق جدید دوره بختگی منطق است.

به گزارش خبرنگار مهر، کتاب «منطق تطبیقی» تألیف «اسدالله فلاحی» عضو هیئت علمی گروه منطق موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، اثر شایسته تقدیر سی و پنجمین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در بخش منطق و به عنوان برگزیده اول گروه فلسفه، منطق و کلام دهمین جشنواره بین المللی فارابی شناخته شده است.

در کتاب «منطق تطبیقی»، منطق سینیوی و منطق جدید دو دوره از ادوار تاریخ منطق هستند که در زمان ها و مکان های متفاوت و با اهداف گوناگون شکل گرفته اند و از سوی اندیشمندان بزرگی نقد شده و گسترش یافته اند. همین سبب شده تا برخی از معاصران گمان کنند که این دو منطق دو فضای فکری و دو پارادایم علمی سنجش ناپذیرند و هر گونه مقایسه میان آنها از پیش محکوم به شکست است. بر خلاف این دسته، بسیاری از معاصران بر این باورند که روح حاکم بر این دو منطق یکی است و بذره‌های بسیاری از پیش رفت های منطق جدید در منطق سینیوی یافت می شود، چنان که بسیاری از نوآوری ها در منطق سینیوی خود به صورت جنینی در منطق ارسطویی نهفته بوده است.

فلاحی در این کتاب معتقد است؛ منطق سینیوی و منطق جدید یک روح هستند در دو بدن؛ بدن یک کودک خردسال و بدن یک جوان نرسیده و تنومند. برخلاف دیدگاه برخی از معاصران که هر گونه سنجش و مقایسه ای میان این دو منطق را ممکن نمی دانند، نویسنده کتاب بر این باور است که منطق جدید صورت بسط یافته منطق سینیوی است که به نوبه خود تکامل یافته منطق ارسطویی به شمار می رود. در این کتاب، تلاش شده است تا مفاهیم پایه ای و قواعد بنیادی در منطق سینیوی به کمک شاخه های منطق جدید بازتفسیر و ارزیابی شوند

عضو هیئت علمی موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه درباره اهمیت پرداختن به منطق تطبیقی و پیشینه منطق جدید به خبرنگار مهر گفت: ما در سنت فلسفه اسلامی که در واقع ریشه آن در فلسفه یونان است، منطق قدیم را داریم که ارسطو مدون آن است و در طول تاریخ در میان مسلمانان از فارابی گرفته تا دوران معاصر همواره این منطق در دانشگاه های ما و در گروه فلسفه اسلامی تدریس می شده است. منطق جدید هم حدود ۵۰ یا ۶۰ سال است که در غرب به وجود آمده و در سال ۱۳۳۴ «غلامحسین مصاحب» اولین کتاب در این خصوص را با عنوان «مدخل منطق صورت» نوشت و در ایران منتشر کرد. اتفاقاً فصل پنجم این کتاب به مقایسه منطق قدیم و جدید اختصاص داشت و صورت های استنتاجی قیاس ارسطویی مطرح و به زبان منطق جدید نوشته شده و نقاط و ضعف منطق جدید را به اختصار در آنجا مطرح می کند. بعد از این بود که منطق دانان ما متوجه شدند، چیز دیگری به نام منطق جدید وجود دارد و موضع گیری های مختلفی در این خصوص کردند از قبول تام تا انکار منطق جدید.

فلاحی درباره پیشینه منطق تطبیقی در ایران تصریح کرد: بعد از انقلاب فرصتی پیش آمد که منطق جدید بیشتر معرفی شود، در این خصوص «ضیاء موحد» کتابی نوشت با عنوان «درآمدی به منطق جدید» و در این کتاب که مفصل است، منطق جدید به زبانی ساده مطرح شده که مورد استقبال قرار گرفت و در دانشگاه ها تدریس شد. ضیاء موحد این کتاب را در دانشگاه های مختلف تدریس و شاگردان زیادی تربیت کردند که در واقع ما از شاگردان نسل دوم او هستیم. مقالات و دفاعیه هایی که موحد در دفاع از منطق جدید نوشت و منتشر کرد، بسیاری از منطق دان ها را تحریک کرد که به او پاسخ دهند و مقالات بسیاری در رد و قبول منطق قدیم و جدید نوشته شد. این موضوع زمینه را برای منطق تطبیقی فراهم کرد، اینکه آیا منطق جدید و قدیم با هم دشمن هستند، یا نه می توانند به کمک هم آیند و همدیگر را تقویت کنند.

وی افزود: مباحث مختلفی در این خصوص مطرح شد، تا اینکه دکتر ذکیانی که به تازگی به ریاست موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه منصوب شده اند، کتابی از «عادل فاخوری» که از ریاضی دانان مصر است را به نام «منطق العرب من وجهه نظر المنطق الحدیث» را با نام «منطق قدیم از دیدگاه منطق جدید» ترجمه و در سال ۸۷ دانشگاه علامه طباطبایی

این ترجمه را منتشر کرد. این کتاب در واقع اولین کتاب منطق تطبیقی است که در ایران به صورت ترجمه منتشر شده است. کتاب دیگری هم «لطف الله نبوی» در این خصوص ترجمه و تألیف کردند که عنوان آن «منطق سینیوی به روایت نیکولاس رشر» است. رشر منطق دانسی است که در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی مقالات متعددی در مورد منطق عربی نوشت و نبوی در این کتاب این مقالات را ترجمه و مطالب خود را به آن اضافه کرد. این کتاب هم یکی از کتاب های مهم در خصوص منطق تطبیقی محسوب می شود.

مؤلف کتاب منطق تطبیقی ادامه داد: بعدها در برخی از دانشگاه ها منطق تطبیقی به عنوان یک ماده درسی تدوین شد مثل دانشگاه امام صادق(ع)، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه اصفهان که به عنوان یکی از دروس در سطح کارشناسی ارشد قرار گرفت. من هم از سال ۸۶ که به دانشگاه زنجان رفتم، مقالاتی را که مرتبط با منطق تطبیقی است را شروع به نوشتن کردم و تا سال ۹۰ در موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه همان روند را ادامه دادم و مجموعه مطالعات، کتابها و مقالات من در این خصوص موجب شد که کتابی را در این خصوص تألیف و از سوی انتشارات سمت منتشر کنم.

اسدالله فلاحی درباره اهمیت پرداختن به منطق تطبیقی اظهار کرد: به هر حال ما سنتی قدیمی داریم به نام منطق قدیم یا سینیوی یا ارسطویی و مواجه شدیم با یک منطق جدید به نام منطق جدید با منطق ریاضی و چاره ای جز این تطبیق نیست. به خصوص گروه های ریاضی که بیشتر منطق جدید را به رسمیت می شناسند. کم کم در این خصوص رویکردهای تدافعی از سوی هر دو طرف به وجود آمد و دکتر موحد مقالاتی در خصوص رد منطق قدیم نوشتند و هر دو گروه به نقد هم پرداختند. حال باید می دیدیم، آیا سنت جدید، سنتی ارزشمند و پرمحتواست و لازم است به آن پرداخته شود یا نه، سنتی است که غریزه و از اساس پوچ و باطل است؟

وی تأکید کرد: به نظر من، منطق جدید در واقع ادامه و رشد یافته منطق قدیم است و چیزی متعارض و متضاد آن نیست، ولی منطق قدیم دوره نارس و نپختگی منطق است و منطق جدید دوره پختگی منطق است. مثل ریاضیات جدید و قدیم یا پزشکی قدیم و جدید. طبیعتاً یک علم می تواند در مراحل اولیه خود دچار اشتباهاتی بشود و این ایراد و عیبی برای آن نیست. در اینجا هم توقف بر منطق قدیم درست نیست و طبیعی است که ما باید از سودمندی های منطق جدید استفاده کنیم.

مؤلف کتاب منطق تطبیقی درباره اینکه آیا این کتاب به عنوان کتاب درسی در دانشگاه هم تدریس می شود؟ اظهار کرد: طبیعتاً حجاب معاصرت نمی گذارد که این اتفاق بیفتد و اساتیدی که منطق تدریس می کنند، معمولاً کتاب های خودشان را تدریس می کنند، حال ممکن است در آینده این حجاب کمتر شود و این کتاب هم به عنوان کتاب درسی تدریس شود.

مهرنوش محمدزاده